

עצה מבריקה?

יתרו לא הבין שמשה איננו שופט רגיל, אלא ה'רבי' של עם ישראל, וכשאלו עמדו במחיצתו ¹ רוב המריבות נפתרו מאליהן, שכן לצד נוכחותו הרוחנית הגבוהה, הסכסוכים הקטנוניים התגמדו והתפוגגו.

להרבה מוסדות, ארגונים וחברות יש "ועדה מייעצת" שכל תפקידם הוא לייעץ להנהלת החברה כיצד עליה לכלכל את צעדיה.

תופעה זו נקראת ביהדות "עצה געבערס", ועם ישראל מבורך בכאלו, כולם שמחים לתת עצות, וזאת למרות שישנו הביטוי המפורסם שהרבי היה תמיד אומר "מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אן", דהיינו אין מנדבים עצה סתם. אם מישהו שואל בעצתך ² אתה אומר לך מה דעתך בנושא, אבל לבוא מיוזמתך ולעוץ לזולת עצות ³ זה לא עושים. רצונך לסייע לו ⁴ אדרבה, אל תמתין שיבקשו ממך, אבל לתת עצות ⁵ זה לא.

בפרשת השבוע אנו קוראים על יתרו. הוא מגיע למדבר, משה מקבל אותו בכבוד גדול והוא מיד מתחיל לתת עצות. למחרת יום הכיפורים, לאחר שמשה רבינו היה בהר במשך 120 יום עם הפסקות קלות, מסופר "וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם על משה מן הבוקר ועד הערב", ואז התורה ממשיכה "וירא חותן משה ⁶ ויאמר ⁷ לא טוב הדבר אשר אתה עושה, נבול תבול גם אתה וגם העם הזה אשר עמך כי כבד ממך הדבר". ולכן יתרו מציע "שמע בקולי איעצך ⁸ ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל ⁹ ושפטו את העם בכל עת". יתרו מציע אפוא למשה למנות שופטים כדי שהם יטפלו בכל הבעיות הקטנות, ואת הבעיות הגדולות ¹⁰ יביאו לפני משה.

שואל הרבי (בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"ה, לקו"ש חט"ז עמ' 203): מדוע היו צריכים את יתרו שיעורר את העניין הזה שזה לא טוב לעם ישראל שמשה יהיה השופט היחידי בעבורם, וכי למשה רבינו עצמו לא היה עולה במחשבתו שהוא

מטריח לחינם את עם ישראל?

משה רבינו היה רועה ישראל, הוא היה זה שכבר בגיל עשרים מסר נפשו להציל יהודי. וכאן מדובר כבר לאחר יציאת מצרים, קריעת ים סוף, חטא העגל שמשה אומר "ואם אין מחני נא" דהיינו שהוא מוכן למסור את נפשו עבור עם ישראל ועלה להר סיני שלשה פעמים עבור עם ישראל.

זאת אומרת שהוא היה אוהב ישראל הכי גדול שיש, ובכל זאת היה לו נוח עם ההנהגה הזאת שכולם עומדים וממתינים למוצא פיו מן הבוקר ועד הערב. ודווקא יתרו "כהן מדין" היה לו את ה'רגישות' הזאת לבני ישראל? ובלשון הרבי זוהי "תמי' גדולה ביותר"!!

ובכלל כל הסיפור הזה אינו מובן, וכי צריך להיות גאון גדול כדי להגיע עם הרעיון הזה שיש צורך להאציל סמכויות? כל מנהל מפעל זוטר יודע שאם ברצונו לגדול ולהתפתח כדבעי עליו להאציל סמכויות לדרגים הנמוכים ממנו. וכי משה לא שמע מעולם על הרעיון הזה, ורק היה צריך להמתין ליתרו שיחדש לו את החידוש העצום הזה?!

התלונות שנשארו בחוץ

אלא יש לומר הביאור בזה:

יתרו בא בתור אדם מן החוץ, כאחד שלא שייך לעם היהודי והוא רואה בעיניו הגשמיות כיצד משתרך תור ארוך של אנשים לפני דלתו של השופט, א"כ הוא טען שבדרך הטבע זה לא יעבוד, ככה לא מנהלים מדינה, יש צורך בשופטים קטנים ושופטים גדולים וכו'.

מה שיתרו לא הבין זה שמשה רבינו לא היה שופט רגיל, משה רבינו הוא ה"רבי" של עם ישראל, וכשהעם עומד במחיצתו הרי שרוב המריבות שלהם נפתרים מאליהם; משה רבינו מצליח לרומם אותם לדרגה נעלית יותר ואז הם מתביישים בעצמם מהמריבות והסכסוכים שלהם. מה שיתרו לא ראה ולא תפס זה שלכל יהודי יש קשר נפשי ורוחני עם משה רבינו, ואת זה שום שופט אחר לא יכול לתת.

לפני שנים רבות, כשהתגוררתי בישראל, הכרתי יהודי שעלה מרוסיה הסובייטית והיו לו קשיי התאקלמות קשים בישראל. הוא היה רופא והתקשה למצוא עבודה הולמת. לאחר כמה שנים הוא החליט לנסוע לארצה"ב לבקר אצל הרבי וגם אז

היו לו קשיים בהשגת הוויזה וכו', והוא ביקש את עזרתם של כמה עסקנים חב"דיים ולא תמיד הם שמחו לעזור לו.

הוא סיפר שטרם נסיעתו הוא תכנן שבשעה שהוא יכנס ל"יחידות" הוא יספר לרבי את כל מה שהוא עבר. הוא יספר לרבי שפלוגי לא היה מעוניין לסייע לו והשני עשה עוד בעיות. ואז הוא נכנס ל"יחידות" אל הרבי, עם כניסתו הרבי חיך אליו חיוך רחב, באותו רגע הוא חשב לעצמו הרי כולם הם ילדיו הרוחניים של הרבי, האם ראוי "להלשין" לפני הרבי על ילדיו? הוא מיד 'שכח' מכל מה שתכנן לדבר במשך חודשים ארוכים ולא הזכיר מילה וחצי מילה מכל זה.

כשיהודי נמצא במחיצתו של הרבי, הרי שהרבי מעלה אותו לדרגה קצת יותר גבוהה ואז הוא שוכח מכל המלחמות המטופשות שלו. כמו אדם שמחתן את בתו, הוא כ"כ שמח ומתעלה לדרגה יותר גבוהה שהוא מוכן למחול ולשכוח הרבה מריבות וכעסים שהיו לו עם אנשים אחרים.

על דרך זה רואים שבשעה שמתרחשת טרגדיה ל"ע ח"ו, לפתע הכול שוכחים את המריבות ומתאחדים. שכן אז מתעלים לדרגה נעלית יותר והדברים הקטנים הללו לא תופסים מקום כלל.

זו ההרגשה שאופפת גם יהודי שנמצא בבית הכנסת ביום כיפור, לפתע הוא מתבייש במריבה שהוא ניהל עם החבר בביהכ"נ, הוא ניגש אליו ומשלים עמו, יהודי מצוי אז בדרגה גבוהה ונעלית יותר.

לכן משה רבינו רצה שדווקא הוא יהיה זה שישפוט את ישראל, שכן העובדה שהם נמצאים בד' אמותיו של משה רבינו [?] רוב הבעיות שלהם נפתרות עוד לפני שהספיקו לדבר אתו.

אל תשאל

נשאלת אם כן השאלה מאידך גיסא, אם מדובר בתופעה חיובית מדוע באמת משה הסכים עם עצתו של יתרו?!

אולי יש לומר: ישנו ביטוי באידיש "א קשיא איז טרייף", ברגע שאתה שואל שאלה הרי שכבר נתת מקום לספק, ויצרת מצב שחייבים להתייחס אליו. ויש בזה כמה דוגמאות:

כולם מכירים את הסיפור בפרשת חוקת שה' אומר למשה שייקח את המטה וילך יחד עם אהרן "ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו", א"כ מה קרה שכל העסק הסתבך עד שבגלל זה משה לא יכל להיכנס אל הארץ?

התשובה נמצאת בפסוק הבא "ויקהילו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמרו להם שמעו נא המורים **המן הסלע הזה נוציא לכם מים**". ברגע שמשה שאל-הסתפק האם אפשר להוציא מים מן הסלע הזה אז באמת לא הוציאו מים. ברגע שהוא שאל ועורר ספק בענין ² אז זה באמת לא עבד.

על דרך זה אנו מוצאים בסיפור של אלישע עם נס השמן. אישה באה לאלישע ואמרה שרוצים לקחת ממנה את ילדיה בגלל שהיא חייבת כסף למלך. לאחר שאלישע שמע שיש לה בביתה כד שמן הוא אמר לה, תאספי הרבה כלים ותתחילי לצוק שמן וזה ימלא את כל הכלים שיש, ואכן כך היה עד שהבן שלה אמר בפיו: "אין עוד כלי" ואז "ויעמוד השמן". דהיינו, כשבא אדם ואומר שאי אפשר לקבל יותר, הנס נפסק.

מסופר על עגונה אחת שבאה לאדמו"ר ה'צמח צדק' ע"מ שיאמר לה היכן נמצא בעלה. לאחר שהמתינה זמן רב, ניאות סו"ס הצ"צ לקבל אותה ואמר לה שבעלה נמצא בפטרבורג, שאלה אותה אישה: ואם לא אמצא אותו שם? השיב לה הרבי: אז תסעי לעיר השנייה. והיא בשלה ³ ואם לא אמצא אותו שם? שוב השיב לה הצ"צ: אז תסעי לעיר הזאת, ומיד אמר לה לכי לכי. כשהגיעה לפטרבורג אמרו לה שבעלה זה עתה עזב את העיר לכיוון העיר השנייה שהצ"צ נקב בשמה. כשבאה לעיר השנייה אמרו לה שהוא כבר עזב את העיר, והיא הייתה צריכה לרדוף אחריו עד העיר השלישית, ורק שם הצליחה להשיג אותו.

מה שרואים מהסיפור הוא, שבזה שהיא שאלה בכל פעם "ומה יהיה אם לא אמצא אותו שם" היא בעצמה יצרה את המציאות הזאת שהיא אכן לא תמצא אותו שם. ולכן בסופו של דבר הצ"צ שלח אותה מחדרו כדי שלא תגרום לעצמה בעיות נוספות (מפי השמועה).

וזה מה שאירע בפרשתנו עם יתרו: משה רבינו ידע שעם ישראל יכול להסתדר איתו בתור המנהיג היחיד, אלא שבשעה שיתרו שאל שאלה כיצד זה יעבוד בדרך הטבע שהרי זה לא מציאותי, הוא באמת הוריד את המציאות למצב שבאמת זה לא יוכל לעבוד. הוא הכניס את המצב הלא-טבעי לתוך גדרי הטבע, ולפיכך נעשה

אז הצורך להתייחס אל הבעיה הזאת ולטפל בה.

מהי ההוראה מכל זה? כשאדם הולך לבטח דרכו ובוטח בה' שכל אשר יעשה ה' מצליח בדרכו, אזי באמת הקב"ה עוזר לו ומסייע בידו והוא מצליח. אבל ברגע שהוא מתחיל עם השאלות והספקות הוא עשוי רק לקלקל את העסק. ולכן כמה שפחות ספיקות וקושיות יותר בריא ויותר טוב. תעשה מה שהקב"ה רוצה והכל יסתדר על הצד היותר טוב.